

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ТА ПРАВОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ В ЦИФРОВУ ЕПОХУ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 22 квітня 2026 року

Том 1

Одеса
2026

УДК 34:004:316.4(477)
С 70

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 23.04.2026 р.)*

За загальною редакцією академіка **С. В. Ківалова**

**С70 Соціально-політична та правова система України в цифрову епоху: сучасні виклики : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 22 квітня 2026 р.) / заг. ред. С. Ківалова ; НУ «Одес. юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2026. – Т. 1. – 704 с.
ISBN 978-617-8763-15-2**

Матеріали конференції узагальнюють результати наукових досліджень і практичних напрацювань учених, фахівців та представників професійних спільнот, виконаних в умовах воєнного часу та глибоких суспільних трансформацій.

У збірнику представлено широкий спектр наукових розвідок і практико-орієнтованих досліджень, що охоплюють актуальні проблеми публічного та приватного права, функціонування держави, судової та правоохоронної системи, а також трансформації суспільних процесів у цифрову епоху. Значну увагу приділено питанням адміністративного, фінансового, конституційного, міжнародного, морського та митного права, а також сучасним викликам у сфері кримінального права, кримінального процесу, криміналістики та оперативно-розшукової діяльності.

Окремі наукові секції присвячені проблемам удосконалення судоустрою, діяльності прокуратури, адвокатури та інших правоохоронних органів, розвитку трудового права і права соціального забезпечення, а також реформуванню цивільного, господарського, земельного, екологічного та енергетичного права. Збірник відображає також міждисциплінарний характер сучасних досліджень, охоплюючи питання філософії права, світових соціально-політичних процесів, соціології та психології, економіки та підприємництва в умовах війни і повоєнного відновлення. Важливе місце посідають дослідження у сфері інформаційних технологій, кібербезпеки, штучного інтелекту та математичного моделювання як ключових чинників забезпечення національної безпеки.

Крім того, у збірнику висвітлено проблематику педагогіки, лінгвістики права, перекладознавства, журналістики, фізичної та військової підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розрахований на науковців, викладачів, здобувачів вищої освіти та практиків у галузях права, економіки, соціології, психології, політології, інформаційних технологій і суміжних дисциплін.

УДК 34:004:316.4(477)

Відповідальний за випуск професор **М. Р. Аракелян**

Матеріали видано в авторській редакції.

ISBN 978-617-8763-15-2

© НУ «Одеська юридична академія, 2026
© Автори статей, 2026

Ігнатова Анастасія Сергіївна

МОВНІ ПРАВА У СУДОЧИНСТВІ: РОЛЬ РЕЄСТРУ ПЕРЕКЛАДАЧІВ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПРАВ
НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН. 173

Козирь Дмитро Валерійович

ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ: ЯКИМ МАЄ БУТИ МАЙБУТНЄ? 177

Бугаєнко Каріна Вікторівна

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ЖИТТЕВОГО ЦИКЛУ КОНСТИТУЦІЇ АРАБСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ ЄГИПЕТ .. 181

Матковський Микита Сергійович

ВІДНОВЛЕННЯ ПРАВА НА ДОСТУП ДО ІНФОРМАЦІЇ ПІСЛЯ ВІЙНИ: КОНСТИТУЦІЙНІ
ВИКЛИКИ 183

Ваньчак Марта Володимирівна

«ГАЛЮЦИНАЦІЇ» ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ЯК ЗАГРОЗА КОНСТИТУЦІЙНИМ ПРИНЦИПАМ
СУДОЧИНСТВА 185

Шлентов Юрій Сергійович

ПРАВО НА ДОСТАТНІЙ ЖИТТЄВИЙ РІВЕНЬ У РІШЕННЯХ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ
УКРАЇНИ 188

СЕКЦІЯ 5. МІЖНАРОДНЕ ПРАВО ТА БЕЗПЕКА, ПРАВА ЛЮДИНИ Й МІЖНАРОДНО-ПРАВОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ У ХХІ СТОЛІТТІ

Бехруз Хашматулла

ТРАНСФОРМАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНИХ ПРАВОВИХ СИСТЕМ В ЦИФРОВУ ЕПОХУ 191

Аракелян Мінас Рамзесович

ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРАВОЗАХИСНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ КРИЗ. 193

Белогубова Оксана Олександрівна

ЕНЕРГЕТИЧНА ДИПЛОМАТІЯ ЄС: МІЖНАРОДНИЙ ТА РЕГІОНАЛЬНИЙ ВИМІР. 196

Грушко Мальвіна Валеріївна

ЮРИСДИКЦІЯ МІЖНАРОДНОГО КРИМІНАЛЬНОГО СУДУ ЩОДО ЗЛОЧИНУ ГЕНОЦИДУ:
ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ТА ПОЛІТИЧНІ ОБМЕЖЕННЯ. 198

Vladyslav Dronov

MEDIA AS A TOOL FOR THE PROTECTION OF HUMAN RIGHTS. 201

Каненберг-Сандул Оксана Костянтинівна

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ В УМОВАХ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ В
ДІЯЛЬНОСТІ УВКБ ООН 205

Мануйлова Катерина Вікторівна

ПРАВА ЛЮДИНИ У ЦИФРОВУ ЕПОХУ: ВИКЛИКИ ДЛЯ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОГО
РЕГУЛЮВАННЯ. 207

Форманюк Вікторія Василівна

МЕРЕЖА АГЕНТСТВ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ЯК ІНСТИТУЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМ
КООРДИНАЦІЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗОВАНИХ АГЕНТСТВ ЄС. 210

Цибульська Ольга Юріївна

ПРОЦЕДУРА «EXEQUATUR» В УКРАЇНІ: МІЖНАРОДНИЙ ПРИВАТНО-ПРАВОВИЙ
АСПЕКТ 213

Ярмакі Володимир Христофорович

БАЛАНС МІЖ БЕЗПЕКОЮ ТА ПРИВАТНІСТЮ: ЦИФРОВИЙ КОНТРОЛЬ У ВОЄННИЙ ЧАС
КРИЗЬ ПРИЗМУ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА ПРАВ ЛЮДИНИ 216

Бірюков Руслан Миколайович

БОРІТБА З КІБЕРЗАГРОЗАМИ ЯК ФАКТОР СТАНОВЛЕННЯ МІЖНАРОДНОГО
ПОЛІТЕЙСЬКОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ 219

Войтович Павло Петрович

ІНФОРМАЦІЙНІ ПРАВА ЛЮДИНИ: ПІД ЗАГРОЗОЮ? 222

3. Regulation (EU) 2016/794 of the European Parliament and of the Council of 11 May 2016 on the European Union Agency for Law Enforcement Cooperation (Europol) and replacing and repealing Council Decisions 2009/371/JHA, 2009/934/JHA, 2009/935/JHA, 2009/936/JHA and 2009/968/JHA. *Official Journal of the European Union*. L 135. 24.5.2016. P. 53-114. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32016R0794> (дата звернення: 30.04.2026).

4. Regulation (EU) 2018/1139 of the European Parliament and of the Council of 4 July 2018 on common rules in the field of civil aviation and establishing a European Union Aviation Safety Agency. *Official Journal of the European Union*. L 212. 22.8.2018. P. 1-122. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32018R1139> (дата звернення: 30.04.2026).

5. Regulation (EU) 2019/1896 of the European Parliament and of the Council of 13 November 2019 on the European Border and Coast Guard and repealing Regulations (EU) No 1052/2013 and (EU) 2016/1624. *Official Journal of the European Union*. L 295. 14.11.2019. P. 1-131. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32019R1896> (дата звернення: 30.04.2026).

6. Strategy for the EU Agencies Network 2021-2027. Brussels: EUAN, 2021. 24 p. URL: https://euagencies.eu/assets/files/EUAN_Strategy_2021-2027.pdf

7. Case 9/56 Meroni & Co, Industrie Metallurgiche, SpA v High Authority [1957-1958] ECR 133. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A61956CJ0009> (дата звернення: 30.04.2026)

8. Case C-270/12 United Kingdom v Parliament and Council [2014] ECLI:EU:C:2014:18. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:62012CA0270> (дата звернення 30.04.2026).

Ключові слова: Європейський Союз, агентства ЄС, децентралізовані агентства, мережа агентств Європейського Союзу, європейський адміністративний простір, координація інституцій, європейська інтеграція України.

Key words: European Union, EU agencies, decentralized agencies, EU Agencies Network, European administrative space, institutional coordination, European integration of Ukraine.

Цибульська Ольга Юріївна

Національний університет «Одеська юридична академія»

доцент кафедри міжнародного та європейського права,

кандидат юридичних, доцент, адвокат

ПРОЦЕДУРА «EXEQUATUR» В УКРАЇНІ: МІЖНАРОДНИЙ ПРИВАТНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Процедура під назвою «Exequatur» (від лат. exsequor – «виконую») (далі – екзекватура) означає виконання в даній країні судового рішення, прийнятого в іншій країні [1].

В сучасних умовах ця процедура передбачає сукупність правил, на підставі яких однією з держав здійснюється перевірка відповідності судового рішення іншої іноземної держави вимогам, що дозволяють визнати та виконати його на території цієї держави. Так, наприклад, в державах ЄС екзекватура є процесом, в ході якого суд перевіряє наявність певних процедурних норм, що є необхідними при ухваленні до визнання рішення іноземної держави, або при його ухваленні до визнання та виконання (окрім самих держав ЄС).

В Україні процедура екзекватури на рівні міжнародних приватно-правових спорів регламентується статтями 81 – 82 ЗУ «Про міжнародне приватне право» від 23.06.2005 р. № 2709-Іv [2] (далі – Закон), а також статтями 462 – 470 глави першої (щодо визнання та звернення до виконання рішень іноземного суду, що підлягають примусовому виконанню) та статтями 471 – 473 глави другої (щодо визнання рішень іноземного суду, що не підлягають примусовому виконанню) розділу IX Цивільного процесуального кодексу України від 18.03.2004 р. №1618-ІV [3] (далі – ЦПК України). Так, відповідно до статті 81 Закону в Україні можуть бути визнані та виконані рішення іноземних судів у справах, що виникають з:

- цивільних правовідносин;
- сімейних правовідносин;
- господарських правовідносин;
- трудових правовідносин;
- вироків іноземних судів у кримінальних провадженнях у частині, що стосується відшкодування шкоди та заподіяних збитків.

В свою чергу, стаття 82 Закону має бланкетний характер і відсилає нас до галузевих актів внутрішнього законодавства нашої держави, зокрема, до ЦПК України. Так, екзекватура в Україні відбувається на підставі таких умов (частина перша статті 462 ЦПК України):

1. Визнання та виконання рішення іноземного суду передбачено міжнародним договором між Україною та іноземною державою.

2. За умови відсутності такого міжнародного договору між Україною та іноземною державою – за принципом взаємності. При цьому вважається, що він існує, оскільки не доведено інше.

Відмова суду в процедурі екзекватури в Україні може бути за наявності однієї з таких підстав, що передбачена частиною другою статті 468 та частиною сьомою статті 473 ЦПК України, а саме:

- ненабрання законної сили рішення іноземного суду;
- учасник справи був позбавлений можливості взяти участь в процесі через неповідомлення його вчасно та належним способом;
- порушено виключну підсудність в Україні;
- в Україні є рішення, що набрало законної сили, між тими самими сторонами, з приводу того самого предмету спору та з тих самих підстав;

- в Україні порушено справу між тими самими сторонами, з приводу того самого предмету спору та з тих самих підстав раніше, ніж відкрито провадження в іноземному суді;
- пропущено строк;
- предмет спору не підлягає судовому розгляду відповідно до законодавства України;
- виконання рішення загрожує інтересам України;
- в Україні вже визнано та надано дозвіл на виконання рішення суду іноземної держави у спорі між тими самими сторонами, з того самого предмета і на тих самих підставах.

Доцільним є відзначити, що перелік цих підстав є невичерпним і закон може передбачати інші.

Однією із зазначених вище підстав, що викликає на практиці неоднозначну позицію суду в Україні, є підстава, за якої учасник справи був позбавлений можливості взяти участь в процесі через неповідомлення його вчасно та належним способом. У вигляді прикладу можна навести постанову Касаційного цивільного суду Верховного Суду від 10.09.2025 р. по справі 523/10192/23 [4]. Так, Касаційний Цивільний Суд встановив, що суди не з'ясували, чи здійснювалось повідомлення одного із учасників справи (заінтересованої сторони по цій праві) про розгляд справи у дільничному суді Міхельштадт (ФРН) 22 лютого 2023 року та не дослідили відповідних доказів з урахуванням заперечень заінтересованої сторони по цій праві, водночас не встановили і підстав для незастосування в цій справі пункту 2 частини другої статті 468 ЦПК України. Таким чином, за висновками Касаційного Цивільного Суду, за таких обставин суди зробили передчасний висновок про задоволення клопотання про визнання рішення іноземного суду, що не підлягає виконанню. Доцільним є погодитись з такими висновками КЦС ВС від 10.09.2025 р. по справі 523/10192/23. Адже, суди першої та апеляційної інстанції не встановили, що тимчасова ухвала іноземного суду (дільничного суду Міхельштадт) від 22 лютого 2023 р. про права та обов'язки батьків по відношенню до дитини розглядалася в процедурному порядку без виклику сторін.

З урахуванням зазначеного вище можна констатувати факт, що судами України станом на сьогодні не напрацьовано ще того досвіду розгляду справ по екзекватурі, який дозволяє безперешкодно ухвалювати законні та обґрунтовані рішення ще на стадії першої інстанції.

Список використаних джерел:

1. Словник іншомовних слів Мельничука URL: <https://126.slovaronline.com/6143-ЕКЗЕКВАТУРА> (дата звернення: 31.03.2026).
2. Про міжнародне приватне право: Закон України від 23.06.2005р. № 2709-Іv: станом на 23.12.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2709-15#n251> (дата звернення: 31.03.2026).

3. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18.03.2004р. №1618-IV: станом на 09.04.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#n9346> (дата звернення: 31.03.2026).

4. Потанова КЦС ВС від 10.09.2025 р. по справі 523/10192/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130343786> (дата звернення: 31.03.2026).

Ключові слова: міжнародне приватне право, рішення іноземного суду, екзекватура, міжнародний договір, принцип взаємності.

Key words: international private law, foreign court judgments, exequatur, international treaties, the principle of reciprocity.

Ярмакі Володимир Христоворович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри міжнародного та європейського права,
кандидат юридичних наук, доцент*

БАЛАНС МІЖ БЕЗПЕКОЮ ТА ПРИВАТНІСТЮ: ЦИФРОВИЙ КОНТРОЛЬ У ВОЄННИЙ ЧАС КРИЗЬ ПРИЗМУ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА ПРАВ ЛЮДИНИ

У сучасну епоху цифрових технологій питання балансу між забезпеченням національної безпеки та захистом прав людини, зокрема права на приватність, стає критично важливим у контексті збройних конфліктів. Це зумовлено тим, що цифрові засоби збору, обробки й аналізу інформації значно розширили можливість державного контролю, одночасно підвищивши ризики для фундаментального права кожної людини на приватність. Право на приватність і захист персональних даних є невід'ємною частиною міжнародних стандартів прав людини: вже резолюції Ради ООН з прав людини підкреслюють занепокоєння щодо ризиків для неприкосновенності приватного життя, що постають із державних заходів із моніторингу та цифрового слідкування і безпосередньо впливають на інші права людини, наприклад свободу вираження поглядів та свободу асоціацій [1, с. 155].

Міжнародно-правове поле закріплює обов'язки держав забезпечувати захист приватності. Так, у міжнародному праві прав людини містяться норми, що забороняють довільне втручання в особисте життя: відповідні положення закріплені у Всесвітній декларації прав людини 1948 р. та Міжнародному пакті про громадянські й політичні права (ICCPR) 1966 р. У європейській системі захисту прав людини право на приватність закріплено в статті 8 Європейської конвенції з прав людини (ЄКПЛ) як право на повагу до приватного й сімейного життя, ефективно застосоване Європейським судом з прав людини (ЄСПЛ) у численних рішеннях [2, 3, 4 тощо].

Особливу увагу у війні мають питання обмежень прав людини. У період воєнного стану держави можуть заявляти про наявність «легітимної мети» – на-